

De plaats die je paradijs noemt

meulenhoff.nl

De plaats die je paradijs noemt

Over liefde, romantiek en vrijheid

Pelumi Adejumo, Haroon Ali,
Maurits de Bruijn, Valentijn Hoogenkamp,
Raoul de Jong, Zaïre Krieger, Harmen van Liemt,
Alejandra Ortiz, Simon(e) van Saarloos
en Romana Vrede

Samengesteld door Clarice Gargard

MEULENHOFF

ISBN 978-90-896-8290-1

ISBN 978-94-023-2437-2 (e-book)

NUR 303

Omslagontwerp: Studio Odilo Girod

Auteursfoto: © Bete Photography / Bete van Meeuwen

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2025 Clarice Gargard, Lilith Agency en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar
gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch
of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is
uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining,
AI training and similar technologies.

Inhoud

Woord vooraf: Het gevaar van de liefde 7

Clarice Gargard

Leven in fragmenten:
het tourdagboek van Tracy Chapman 15

Pelumi Adejumo

Tot de dood ons scheidt 41

Haroon Ali

Twintig jaar geleden was ik twintig 59

Maurits de Bruijn

Kus de plaats die je paradijs noemt vaarwel 81

Valentijn Hoogenkamp

Sodomie gevierd 97

Raoul de Jong

De kleur van geluk 113

Zaïre Krieger

Huidhonger 135

Harmen van Liemt

Arianne in Manhattan 151

Alejandra Ortiz

De romantiek van een schoonmoeder

en non-monogamie 167

Simon(e) van Saarloos

Dat gezegd hebbende 185

Romana Vrede

Over de auteurs 201

Woord vooraf:

Het gevaar van de liefde

Clarice Gargard

Herinner je je nog de eerste keer dat je verliefd werd? Dat je stem in je schoenen gezakt leek te zijn, je kriebels in je maag had en je hart als een tikkende bom tegen je ribbenkast klopte? Ons lichaam ervaart vergelijkbare symptomen bij liefde als bij gevaar, en kan die twee daardoor soms niet onderscheiden van elkaar. Als je verliefd bent worden je gedachten beheerst door die ene persoon, er rollen onzinnige woorden uit je mond wanneer je hen ziet en je weet gewoon niet wat je met jezelf aan moet. Dat klinkt ook eigenlijk best gevaarlijk.

Toen ik voor het eerst echt verliefd werd als twintiger, wist ik niet wat mij overkwam. Ik had wel eerder mensen leuk gevonden, maar waande me toch onaantastbaar omdat niemand me tot een poeltje natte sneeuw kon doen smelten. Maar die ene keer was het allemaal anders. Ik

was geobsedeerd en enigszins geërgerd door mijn reactie op het object van mijn affectie. Mijn wereld lag aan diggelen vanwege de grip die ik op mezelf verloren was en hoewel ik daarvan baalde, wenste ik nooit meer iets anders te voelen. Het gevoel van controleverlies benadrukte voor mij dat liefde gevaarlijk is, want er is niets anders waar de mens meer van houdt dan controle. Toch geven we die vrijwillig op voor een moment in de aanwezigheid van die geliefde.

Een van mijn favoriete omschrijvingen van de liefde is het gedicht van de Libanese filosoof en dichter Kahlil Gibran. ‘Als liefde je uitnodigt hem te volgen alhoewel zijn wegen moeilijk en steil zijn, en als zijn vleugels je omgeven, dan buig je je voor hem. Het zwaard dat verstopt zit onder zijn kleren kan je verwonden, en als hij spreekt geloof je hem, hoewel zijn stem je dromen kan vernietigen zoals de Noordenwind de tuin in een woestijn kan veranderen. Want zoals de liefde je kroont, zo zal de liefde je kruisigen.’

Het gevaar, en de extase, van de liefde schuilt in de overgave eraan. Maar voor lhbtqia+ personen is er naast dat gevaar ook een fysieke werkelijkheid die een schaduw werpt over de suikerwolken waar je op zweeft. Daar waar anderen die wel aan de cisheteronormatieve norm voldoen er niet meer dan nodig is over na hoeven denken, moeten queer en trans personen als ze de hand van hun geliefde vasthouden zich bewust blijven van de omgeving waarin ze dat doen. Een streling in de verkeerde plaats kan een

schuldpartij of ander geweld tot gevolg hebben. Op sommige plekken kan het je zelfs je leven kosten.

Je wordt, vooral als je jong bent, niet verliefd op een sekse of gender(identiteit), maar op een persoon die een sekse of gender(identiteit) heeft. Helaas vertelt de samenleving je vervolgens wat je daarvan moet vinden, of wat de risico's daarvan kunnen zijn.

Onlangs interviewde ik in samenwerking met contentmakers de Transketeers in opdracht van Amnesty International lhbtqia+ activisten uit China, Rusland, Ghana en Turkije. Zij kwamen allemaal uit verschillende landen maar hun verhalen kwamen overeen, namelijk dat zij zich niet mogen uiten zoals ze zijn en liefhebben wie ze willen. De middelen die tegen hen worden ingezet variëren van digitale repressie tot aan dodelijke wetten ingegeven door religieus conservatisme.

In 2024 was ik zelf op bezoek in Ghana en schrok ik van de intensiteit van de evangelische lobby die extremistische wetten introduceert, gepropageerd door westerse landen en rijke families die stellen 'familiewaarden' in Afrika te willen beschermen. Maar ook in Nederland vindt er geweld richting lhbtqia+ personen plaats en neemt het conservatisme toe. We zijn vrijer dan ooit in het Westen, maar proberen tegelijkertijd de vrijheid van anderen in te perken, met name van lhbtqia+'ers, die niet alleen voor zichzelf maar voor iedereen een vrijer bestaan mogelijk maken.

Terwijl we zo hard hebben gevochten om te kunnen zijn waar we nu staan. Zo was het eerste officiële 'ho-

moprotest' in Nederland in 1979. Op de Stille Zaterdag tussen Goede Vrijdag en paaszondag werd het protest 'De Roze Zaterdag' gehouden, georganiseerd door COC Limburg, Gé van der Aa en jongerenwerkers. Burgers protesteerden vanwege de homofobe uitspraken van de Roermondse bisschop Gijsen die had gezegd dat homo's geen volwaardige leden van de katholieke kerk konden zijn. Duizenden kwamen opdagen om hun steun aan de gemeenschap te betuigen, hoewel er ook veel weerstand van de omgeving was.

Maar het officiële gedocumenteerde begin van de emancipatie was eerder, in 1969, bij het New Yorkse Stonewall, een kroeg waar de politie invallen deed, tot de bonte clientèle er genoeg van had en terugvocht. Zwarte trans vrouwen en die van kleur zoals Marsha P. Johnson en Sylvia Rivera die de eerste stenen gooiden, zijn de voorouders van de Priderevolutie.

Een feit dat men soms vergeet in een strijd die witgewassen wordt met geld van bedrijven die denken dat queerheid een trend is en waarbij de focus met name ligt op de emancipatie van witte homomannen. Daarnaast wordt soms ook vergeten dat de kracht van Pride juist schuilt in de veelzijdigheid ervan, die zich blijft ontwikkelen, met steeds meer voorkeuren, identiteiten en mogelijkheden, zoals dingen die ons vrijer maken horen te doen.

Deze geschiedenis is belangrijk om te kennen en op te tekenen, omdat het context geeft aan de emancipatie. Maar daarnaast is het ook heel belangrijk om niet te vergeten dat het leven van lhbtqia+ personen niet alleen om

deze strijd of emancipatie draait. Zelfs degenen die in de meest penibele situaties verkeren, beamen dat het de liefde voor elkaar en de gemeenschap is die hen overeind houdt. En dat ze de barricade opgaan omdat ze een veilige samenleving willen creëren zonder discriminatie die hen op alle fronten achterstelt, zodat ze juist die momenten van liefde kunnen koesteren.

In mijn jeugd zag ik films zoals *Boys Don't Cry* (1999) met Hilary Swank in de hoofdrol, over het waargebeurde verhaal van trans man Brandon Teena, die zijn leven in het conservatieve Amerika als man probeerde te leiden. Ik zag ook de films *I Can't Think Straight* (2008) en *The World Unseen* (2007) met hoofdrollen voor Lisa Ray en Sheetal Sheth, waarin twee vrouwen van kleur de liefde bij elkaar vinden.

Het was een genot om deze representatie op het grote scherm te zien, maar ergens knaagde er ook iets. Dat kwam doordat er in de verbeelding van queer liefde in populaire cultuur altijd een hard randje aan de liefde vastgekleefd zit. Het fysieke gevaar wordt benadrukt door de verdrietige coming-outs, de afwijzing van de omgeving, het geweld en de moeilijkheden die bijna altijd de bovenaan voeren. Door deze dingen centraal te stellen, lijkt het alsof je als queer of trans persoon per definitie het probleem wordt, in plaats van dat jouw liefde en identiteit een oplossing kunnen vormen.

Wanneer je liefhebt is er geen vlag of statement. Er zijn simpelweg twee of meerdere personen die de meest

natuurlijke menselijke emotie met elkaar delen, die met verstrengelde benen en een ontspannen hand op een buik naast elkaar wakker worden. Of die zich soms te pletter ergeren aan een partner die aan een nagelriem pulkt of te luid kauwt, maar zelfs dan zijn dat ook de momenten waar je van houdt.

Als jongere las ik stiekem ook van die korsetknappers van Amerikaanse schrijvers als Danielle Steele. Er waren om een of andere reden altijd lange witte mannen met lange bruine of blonde haren die het hoofdpersonage te hulp schieten. Er kwam ook altijd wel een zin over een kloppend lid in voor (de reden waarom ik ze dus eigenlijk niet mocht lezen).

Toegegeven, het waren niet de meest literaire verhalen, maar het waren de romantiek en de liefde die zonder complicaties mochten bestaan die ik niet kon weerstaan. Ik zocht het elders, omdat ik namelijk niet vaak mijn wereld zoals ik die kende vertegenwoordigd zag, waarin trauma's natuurlijk wel bestaan, maar waar vooral liefde en saamhorigheid kenmerkend zijn. Met geliefden die romantisch overnachten in kastelen, thuisbioscopen bouwen of elkaar ten huwelijk vragen in de bergen van het land van herkomst (allemaal waargebeurde verhalen). In mijn wereld staat daar een hele gemeenschap omheen om die liefde te bestendigen. Dat nare geweld is vooral iets wat buitenstaanders als illegale middelen naar binnen smokkelen.

Het idee voor deze bundel ontstond dan ook uit een gesprek in een van mijn WhatsAppgroepen. Een vriendin was op werkreis in Scandinavië en kwam in haar een-

tje in een sterrenrestaurant op een eiland terecht. Het sneeuwde flink en ze was alleen aan het dineren. In de groepsapp ontstond er spontaan een verhaal dat meeslepend doch plausibel was, waarbij het hoofdpersonage Sarah in een Scandinavische sneeuwstorm terechtkwam en door brandweervrouw Nour met de smeulende groene ogen gered werd. We lagen in een deuk, maar werden er allemaal ook enthousiast van en het zaadje voor deze romantische bundel was geplant.

De plaats die je paradijs noemt is een bundel met romantische verhalen, wat op zich niets nieuws of bijzonders is, want romantiek is van alle tijden en van iedereen. Alleen lezen we vanuit queer perspectief – voor sommigen van ons het enige perspectief – niet zoveel als vanuit heteroperspectief.

In deze bundel vind je daarom romantische verhalen van schrijvers die ons meenemen op een sprookjestocht in New York, een datingmarathon van een moderne Don Juan, verhalen die ons goddelijke en tienerliefde doen beleven maar ook de kwelling van liefdesverdriet meegeven. Er zitten verhalen tussen die ons opnieuw onze lichamen en de verwachtingen die eraan hangen doen ontdekken en de prilheid, schaamte en verlegenheid van de liefde doen voelen.

In deze verhalen worden de moeilijkheden niet ontweken, maar ontlenen we er ook niet onze identiteit aan. We trotseren eerder het gevaar dat gepaard gaat met verliefd worden, omdat dat meer oplevert dan de angst ervoor. Het is die drang en de zoektocht naar liefde, die de mens

al eeuwen maakt en wat ons en deze verhalen verbindt. Dat is niets nieuws onder de zon, maar het biedt wel een bredere horizon die het verkennen en opschrijven waard is. Een die, als we het goed doen, ons soms leidt naar een plaats om paradijs te noemen.

Leven in fragmenten:
het tourdagboek van Tracy Chapman
Pelumi Adejumo

20 juli 1992, Rotterdam

Het is zo'n absurde manier van leven. Van kamer naar kamer, van stad naar stad, van cultuur naar cultuur. Er komen zoveel verschillende gezichten en crewleden voorbij. Soms voel ik me zo gefragmenteerd. Een dag kan aanvoelen als een jaar, of een dag als een heel jaargetijde. Mijn leven bestaat uit veel felle lampen, mijn bandleden, drank en schatergelach. Soms kan het koud voelen en leeg, en heb ik een vreemd gevoel in mijn borst wanneer ik wakker word. Omdat ik er niet uit kan komen, uit dit ritme dat helemaal geen ritme is. En ik voel mij geenszins een persoon, maar een marionet. En de mensen om me heen, die zich vriendschappelijk opstellen, zijn niet werkelijk mijn vrienden. Ze hebben het nodig dat ik overeind blijf. Zij zijn degenen die aan mijn touwtjes trekken. Ze ver-

wachten dat ik in beweging kom, mijn lichaam is meer van hen dan van mij. Of wij zijn één lichaam, maar ik ben de energiebron. En ik keur het af hoe dit leven van mij vraagt mijn ego op te zwellen ten opzichte van degenen naast me. Ik voel me op geen manier eigen.

Dat komt deels doordat ik de godganse dag uitgeput ben, maar ik moet doorgaan, want er staan enorme bedragen op het spel. Niet alleen voor mezelf, maar ook voor mijn band en crew, om nog maar te zwijgen over de bewonderaars of mijn familie – aan wie ik alles verschuldigd ben. Onder het licht van alle ogen raak ik los van mijn omgeving, en dit is precies het moment waar andere muzikanten en acteurs over opscheppen. Dit gevoel van transcendentie, voorbij de vermoeidheid, waarin je boven jezelf uitstijgt, boven alle stemmen, meegesleept door de kakofonie van geluid en de energie van het publiek. Het is een compleet buitenlichamelijke ervaring, en het maakt me mierklein en doodsbang.

Want ik weet niet waar ik op dat moment heenga, en soms weet ik letterlijk niet waar ik ben geweest tot de volgende ochtend – of zelfs middag – wanneer ik weer wakker word. Het dichtst wat ik kom bij het gevoel van mens-zijn, of echt levend, is het gevoel van waterdruppels op mijn huid. Ik voel mij zo naakt. En die naaktheid maakt me misselijk van mezelf.

21 juli 1992, Brussel

Dit is precies de reden waarom ik bang ben om te schrijven, omdat het me meestal laat zien dat het veel minder

goed met me gaat dan waar ik me bewust van was. Het leek mevrouw Susan een goed idee om een routine te ontwikkelen waarbij ik in mijn notitieboekjes schrijf. Ik had haar verteld hoe schrijven vroeger een anker voor me was tijdens mijn tijd op de universiteit, maar tegelijkertijd ook een waarschuwingssignaal. De drang hebben om te schrijven, naast mijn liedteksten, was voor mij een teken dat ik op dat moment in mijn leven of hoofd weinig ruimte voelde. Het was een sein dat de emmer overliep, en dat baarde me zorgen.

Het zou me kunnen helpen om iets te hebben wat me gegrond houdt tijdens het touren.

27 juli 1992, Cortona

Het voelt alsof ik aan elektriciteitsdraden gespannen ben en dat gevoel verlaat me dagenlang niet. Mijn hele borst staat onder spanning. De dingen die mensen tegen me zeggen krijgen vijf verschillende betekenissen en vijf verschillende lagen. Het kan welgemeend zijn, of een steek onder water maar ik kan het verschil niet onderscheiden. Ik weet niet wie ik kan vertrouwen – of het überhaupt wel om vertrouwen gaat.

Ik besef niet dat ik hierin vastzit, totdat ik eruit kom. Na een goede nachtrust word ik wakker en voel ik dat er weer ruimte is in mijn borstkas. Maar toch blijft de schaduw van die druk hangen – ik voel of herinner me dat het er was, en al die tijd had ik niet door hoe zwaar het was.

Het bijzondere met muziek is dat het helpt om de spanning te verlichten, maar tegelijkertijd kan het me vast-

houden in bepaalde sferen en emoties. Ik ben een lus van mezelf en mijn verleden.

28 juli 1992, Rome

Aneta wordt eind van de middag van het vliegveld opgehaald en komt vlak voor het concert begint naar mij toe. Het is een groot geluk om een zus in dit leven te hebben, en zeker een grote zus die de rol ernstig neemt. We hebben alles samengedaan, en zelfs dit leven zal ons er niet van weerhouden één te zijn. Ze is al mijn familie, de enige familie die ik heb.

Europa is een wonder, maar ik kijk er weer naar uit om Fiji's haren te borstelen en samen langs de beek te galopperen, met Ginger en Tasha die achter ons aan huppen. De uitgestrekte vlaktes en de metershoge bebossing. Ik weet niet of ik de honden moet blijven trainen als ik op reis ben, zoals bij de vorige tour. Ginger hield het toen beter vol dan Tasha; we kunnen haar ook gemakkelijker dragen. Ik dacht dat Tasha het wel aan zou kunnen, omdat ze zo sterk oogt. Maar ik heb ze ditmaal thuisgelaten; ze is de wildernis gewend, met ruimte om te rennen en te verdwalen. Ik kan haar dat niet geven op reis, en dan voel ik me schuldig. Maar ik kan ze ook niet te lang missen of hen mij laten missen.

30 juli 1992, Wenen

Nu in Oostenrijk, dan twee dagen in Duitsland, en dan eindigen we weer in Oostenrijk. Daar zijn we in totaal vier dagen. Dan vlieg ik rechtstreeks naar mijn hondjes.

Dan hebben we ongeveer een maand rust en een maand samen. Het is ontwapenend om zoveel liefde te mogen ontvangen, zonder dat daar iets tegenover staat. Het helpt me enorm dat Aneta er weer bij is, ze stelt me gerust. Ze kan de bedoeling van mensen neutraliseren voor me. Ik kan makkelijker stilvallen zonder dat het op gaat vallen, zij doet het praten wel. Ze kan goed opschieten met Rock; hij draait al drie tours mee, dus er is sprake van elkaar kennen en vertrouwen.

Aneta bracht ook een brief voor me mee van A.W., ze had hem van tevoren al gelezen, zoals gewoonlijk, en ze had zo'n grote grijns op haar snoet. De brief was duizelingwekkend, sommige dingen die ze schrijft zijn zo vertederend, zo echt, dat je ervan stilvalt. Alsof ik na een gure winter weer voor het eerst de zon voelde op mijn gezicht. Zo'n moment van genade. Een kleine onderbreking – een herinnering aan hoe de wereld ook kan voelen. Ik heb een stukje uit de brief geknipt en in het klankgat van mijn gitaar geplakt.

20 augustus 1992, boerderij

Al een paar weken in het rustoord. Hier zijn de dagen zonnig en regelmatig. Hier voel ik de tegenstrijdigheden binnen in mij niet. Het ontzag voor de natuur en de toewijding aan de bewonderaars en mijn vak lijken soms lijnrecht tegenover elkaar te staan. Ik vraag om wijsheid en inzicht om mijn eigen pad heelhuids te kunnen bewandelen, om harmonie te vinden tussen deze lotsbestemming, mijn verlangens en mijn capaciteiten.

28 augustus 1992, boerderij

Ik heb weer een brief ontvangen van A. Ditmaal heb ik direct geantwoord. In eerste instantie was ik verward over de toon en intentie van haar brief. Ik voelde me in verlegenheid gebracht, vooral omdat zij iemand is voor wie ik veel respect heb en wiens personages mij dierbaar zijn. Te weten dat de waardering wederzijds is, voelt bijzonder – bijna misplaatst zelfs. Het overviel me gewoon. Ik sprak erover met Rebecca; ergens voelde het alsof ik eerst haar toestemming moest krijgen om met haar moeder om te gaan. Ze zei dat schrijvers zoals Alice in de kern magiërs zijn. Ze doorbreken de grenzen die de maatschappij heeft opgetrokken: tussen fictie en realiteit, tussen vriendschap en geliefden, tussen wetten en regels. Het verbreken van die grenzen is haar beroep. ‘De brief is een liefdesspreuk,’ zei Rebecca. Ze stelde voor om samen met Alice naar me toe te komen op de 23e, om de ontmoeting rustig in te leiden. En natuurlijk zal Aneta er ook zijn.

10 september 1992, boerderij

Ik zie ertegen op en durf het niet toe te geven. Het is niet zo dat ik niet genoeg heb uitgerust; het is het vooruitzicht van de vermoeidheid dat me moedeloos maakt. Ik wil het anders, maar ik weet niet hoe dat eruit zou moeten zien, of het überhaupt mogelijk is, en of ik niet kwijtraak wat mij zo dierbaar is.

16 september 1992, Ventura

Dag één van de shows in Ventura en naderhand overgegeven. Vroeg naar bed, niemand gesproken.

23 september 1992, San Francisco

De Walkers zijn grappig. We spelen een paar dagen in San Francisco, waar Alice een huis heeft vlak bij het centrum, en ze kwam kijken samen met Rebecca. Dus heb ik haar eindelijk ontmoet. Het was vreemd om die twee samen te zien, vanwege hun dynamiek. Maar er zat ook iets aan-doenlijks in. Het lijkt me bijzonder om een intellectuele binnenwereld te kunnen delen met een ouder. Al kan ik me voorstellen hoe moeilijk het moet zijn om niet alleen tegen de reputatie van je moeder op te boksen, maar ook tegen haar gedachtegoed en ideologie. Dat je jezelf moet bevrijden van de kracht van haar woorden, zowel als lezer als als kind.

Ik denk dat het Rebecca zou helpen als ze minder bezig was met zichzelf te bewijzen en het meer zou zien als een vrijvechting. Het ontwikkelen van háár stem, háár schrijverschap, en wat moederschap voor háár betekent.

En ja, zoals Rebecca voorspelde, ik werd compleet vastgezogen in de woorden van Alice. Het is de manier waarop ze dingen vertelt.

25 september 1992, Portland

Ik vertelde mevrouw Susan hoe mijn leven vroeger vooral draaide om de relaties die ik had met mensen. Diepe relaties, die op zichzelf al gewichtig en soms ontwrich-

tend waren, maar waar ik zoveel uit putte. Zoveel. Talloze nummers zijn daaruit voortgekomen. Ik kon mezelf begrijpen, en ik kon de ander begrijpen. Het zingen had een doel. En de liefde had een doel. De liefde genas, en de liefde oversteeg: ras, klassen, macht etc. Al deze onderwerpen kwamen voort uit de liefde die gedeeld werd tussen mij en anderen, zusterlijk, in kameraadschap en als geliefden.

Maar sinds het Mandela-concert, en ik ben dankbaar voor alles wat het me heeft gebracht – de mensen die ik heb ontmoet, de ervaringen – is het bijna onmogelijk geworden om relaties op te bouwen of te onderhouden. Ik begrijp mezelf niet meer in relatie tot anderen. Alsof het beeld dat ik van mezelf heb nog synchroon moet gaan lopen met het beeld dat de mensen zien op het scherm of op het podium. Ik wil niet bespeeld worden door de media, maar mijn bekendheid gebruiken voor mijn boodschap.

Het was fijn om Rebecca een paar dagen mee te hebben, en om Alice te hebben leren kennen. Volgende week geeft A. een lezing in Londen; en ik heb daar het benefiet. Onze levens kruisen elkaar op een manier die niet geforceerd voelt. Ik maak mijn dagen graag buigbaar, en ga kijken of ik de repetitie wat kan inkorten om haar te zien.

27 september 1992, Seattle

Wat een reis. Gisteravond kwam de vraag van de bandleiden: met wie gaan we door? Rock bracht het ter sprake. Lekker makkelijk, want hij heeft niets te verliezen. Ik wist

niet hoe ik ze moest uitleggen dat ik niet degene ben die daarover beslist – de muziek doet dat. Er is op dit moment te veel ruis om te horen wat de muziek echt verlangt, wat de nieuwe klank zal zijn. Misschien wil ik alles wel helemaal omgooien. Wat ik vooral wil, is rust. En iemand om naar uit te kijken. Het is überhaupt fijn om duidelijk te kunnen voelen waar ik behoefte aan heb. Ik denk dat dit de grootste verandering is geweest in de afgelopen maanden: er is weer helderheid, een soort resonantie in mijn hoofd. En misschien is het gewoon het vooruitzicht van meer kalmte in het komende halfjaar dat dit gevoel versterkt.

2 oktober 1992, Londen

Wanneer ik door de draaideuren loop, zie ik haar al zitten in de lobby. Haar dreadlocks zijn omhooggestoken, en ze draagt een gebreide trui in allerlei kleuren, met daaronder een lichtblauwe spijkerbroek. Ik heb ook denim aan. Gisteravond, uit pure zenuwen na de repetitie, had ik een taartje gebakken. We hebben uren in die lobby gezeten. Ze heeft het taartje in haar eentje opgegeten, ik vond het aandoenlijk.

Terwijl ik daar zat, voelde ik iets bekends, een soort elektrische spanning in mijn borst. Maar dit keer zat het niet vast, het verlamde me niet. Het stroomde door mijn hele lijf – naar mijn vingertoppen, het puntje van mijn neus, en tot aan mijn grote teen. Ik was aan. Ik was volledig aanwezig. Ik voelde me niet verlegen, en als dat al zo was, wachtte ze geduldig.

Ik vertelde haar over de boerderij, over de honden en over Fiji, en dat ik vroeger dierenarts wilde worden. Ze vertelde mij over haar huizen, in San Francisco, in Mexico en aan zee. Over haar reizen, haar nieuwe documentaire die eraan komt en het in de lucht houden van alle ballen, moeder zijn. Ze kan zó hard schaterlachen. Eerst begint haar glimlach schuin, en dan volgt er een luide brul. Het heeft iets stouts en dominants, en ik voelde me vereerd dat ik dat uit haar kreeg. Dat ze mijn nummers goed kent en waardeert op een intiem niveau.

Het voelde alsof we van binnen naar buiten met elkaar spraken, in plaats van dat we via de buitenkant naar binnen moesten werken. En ze is op haar mooist wanneer ze zich openstelt.

6 oktober 1992, boerderij

Twee nachten op de boerderij, eten buiten. A. is hier. Ginger en Tasha zijn dol op haar. Wanneer ik met haar praat – en ik praat niet graag, niet veel, en zeker niet met veel geluid (dat hoor ik vaak terug) – is het alsof ze mij toch hoort. Niet alleen wat ik zeg, maar ook mijn innerlijke stem. Er komt iets uit mij dat ik nog niet eerder gedeeld heb, of in ieder geval niet op die manier. En het voelt zo intiem, en ik voel me zo gezien.

Maar tegelijkertijd voel ik me schuldig tegenover Rebecca. Omdat we ook ooit een nacht hebben gedeeld, toen we elkaar net hadden ontmoet. Maar ik herinner me er niet veel van, en we hebben het er daarna nooit meer over gehad.